

PITANJA S ISPITA DRŽAVNE MATURE (svi ispiti DM-a do ljeta 2019.) – TIPOVI POLITIČKIH POREDAKA

1. Saudijska Arabija osnovana je 1932. godine i dosad je imala šest vladara, a svi su vladari bili **potomci** osnivača države. Kojim su načinom vladari došli na prijestolje i **doživotno** obnašali svoju dužnost?
 - a. silom
 - b. izborima
 - c. nasljeđivanjem**
2. U kojemu tipu monarhije vladar tradicionalno **nasljeđuje suverenost**, vrhovni je zapovjednik oružanih snaga i **samostalno obnaša sve funkcije vlasti**?
 - a. u ustavnome
 - b. u apsolutnome**
 - c. u parlamentarnome
3. Koji oblik vladavine omogućuje vođi **jedne političke stranke** da vlada uz pomoć **tajne političke policije** kontrolirajući **sva područja društvenoga i privatnoga života građana**?
 - a. totalitarizam**
 - b. autoritarizam
 - c. parlamentarizam
4. U antičkoj su Sparti vlast obnašali **kraljevi** s predstavnicima **uglednih obitelji**, **doživotnim** članovima Vijeća staraca. Koji tip političkoga poretka opisuje navedeni primjer?
 - a. monarhiju
 - b. aristokraciju**
 - c. demokraciju
5. U Švicarskoj **kantoni imaju pravo donositi vlastite ustave** za koje trebaju potvrdu Savezne skupštine, a s druge strane **utječu na kreiranje politike države** sudjelovanjem u toj skupštini. Koju vrstu državnoga ustroja opisuje navedeni primjer?
 - a. unitarni
 - b. federativni (objašnjenje na kraju)**
 - c. konfederativni
6. U kojemu tipu političkoga poretka **birači na općim izborima odlučuju o predstavnicima** koji će na temelju osvojenih mandata **vladati u njihovo ime i u skladu sa zakonom**? **u demokraciji (u predstavničkoj/posrednoj/indirektnoj/reprezentativnoj demokraciji)**
7. U kojemu su tipu političkoga poretka sindikati apsolutno u funkciji **državnoga nadzora cjelokupnoga društvenog života građana**? **u totalizmu**
8. Kako se naziva politički sustav u kojemu je **vlada odgovorna i parlamentu i izravno izabranomu predsjedniku republike** koji je na čelu izvršne vlasti, a **obje institucije vlasti mogu smijeniti vladu**? **polupredsjednički sustav vlasti (objašnjenje na 80. - 81. str. u udžbeniku)**
9. Kako se naziva oblik demokracije koji se počinje razvijati u 18. stoljeću, a kojim se uvodi **parlament kao reprezentativno tijelo građana**?
 - a. izravna
 - b. socijalistička
 - c. predstavnička**
10. Što **u političkome smislu** predstavlja **aristokracija** u aristokratskome tipu političkoga poretka?
 - a. političku manjinu**
 - b. nacionalnu manjinu
 - c. konstitutivnu većinu
11. Kako se naziva tip države **sastavljene od više samostalnih pokrajina** koje svoj suverenitet prenose **na saveznu razinu**?
 - a. unitarna
 - b. federativna (objašnjenje na kraju)**
 - c. konfederativna
12. U kojemu je tipu republike **vlada odgovorna isključivo parlamentu** koji **nadzire njezin rad**, a zastupnici redovito **moglu postavljati pitanja ministrima**? **u parlamentarnom tipu republike / u parlamentarnom**
13. U Saudijskoj Arabiji monarh Salman bin Abdulaziz al-Saud **kontrolira zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast**. Kako se naziva takav tip monarhije? **apsolutna / neograničena monarhija**
14. Koji je tip političkoga sustava uveden u Republici Hrvatskoj **ustavnim promjenama iz 2001. godine**? **parlamentarni sustav (iz polupredsjedničkog)**
15. U Dubrovniku je do 18. stoljeća zakonodavna **vlast pripadala staleškomu plemstvu**. Kako se naziva taj tip republike?
 - a. aristokratska republika**
 - b. demokratska republika
 - c. predsjednička republika
16. Kako se naziva tip političkoga poretka u kojemu **vlast neograničeno kontrolira sve oblike političkoga, društvenoga i privatnoga života građana**?
 - a. republika
 - b. totalitarizam**
 - c. aristokracija
17. U kojemu se demokratskom sustavu vlasti na čelu izvršne vlasti nalazi predsjednik republike, a parlament kontrolira rad izvršne vlasti, ali **nema pravo smijeniti i onemogućavati rad predsjednika**?
 - a. u parlamentarnome
 - b. u predsjedničkom**
 - c. u polupredsjedničkom

18. Kako se naziva politički poredak u kojemu **zakone proglašava kralj**, a **izabrani predstavnici građana vladaju na opću korist** svih građana?
☒ a. ustavna monarhija b. apsolutna monarhija c. parlamentarna republika
19. Tko donosi zakone u suvremenim europskim **ustavnim** monarhijama?
a. vlada b. monarh ☒ c. parlament
20. Za koju je teoriju raspodjele moći karakteristično uvjerenje da je politička moć uvijek bila i uvijek će biti **u rukama organizirane manjine** koja je imala i imat će sredstva za provođenje svoje moći nad većinom? teoriju elita
21. Koje je **doslovno značenje** termina demokracija? vladavina naroda
22. Koji oblik demokratskoga poretka uz vladavinu većine **jamči i zaštitu sloboda i prava pojedinaca** i skupina koje su u **manjini**? liberalnodemokratski / liberalni
23. U Sjedinjenim Američkim Državama vlast je ustrojena na načelu **unitarizma**.
a. Točno ☒ b. Netočno
24. Kako se naziva politički poredak u kojemu **vlast dijele kralj i parlament**? parlamentarna monarhija / ustavna monarhija
25. Kako se naziva **vrsta demokracije** u kojoj odluke donose **svi zainteresirani građani neposrednim odlučivanjem**? Participatorna / direktna / izravna / neposredna
26. U kojemu se demokratskome političkom sustavu vlada sastavlja **na temelju rezultata nacionalnih parlamentarnih izbora** i bez ovlasti predsjednika republike da utječe na sastav vlade? parlamentarnom / parlamentarizmu
27. Koji od navedenih primjera **nije oblik totalitarne vladavine**?
a. Mussolinijev fašizam u Italiji b. Staljinova vladavina u SSSR-u ☒ c. Francova vladavina u Španjolskoj
28. U **totalitarnoj su državi** poduzeća, sindikati i škole u funkciji takve države.
☒ a. Točno b. Netočno
29. Za koju je ideologiju svojstveno zagovaranje **rasne čistoće i prirodne nejednakosti ljudi**?
a. za neoliberalizam b. za konzervativizam ☒ c. za nacionalsocijalizam
30. Kojemu je političkomu poretku svojstveno **pravo slobodnoga udruživanja**?
a. tiraniji b. diktaturi ☒ c. demokraciji
31. Kako se naziva odnos parlamenta i predsjednika republike u kojemu je **predsjednik izabran ispred jedne političke stranke, a parlamentarnu većinu ima stranka koja je na suprotnoj političkoj poziciji**?
a. kooptiranje ☒ b. kohabitacija c. kolaboracija
32. Legitimnost karizmatске vlasti temelji se na **vjerovanju u iznimnu moć i posebne sposobnosti političkoga vođe**.
33. Vladavina generalisimusa **Francisca Franca u Španjolskoj** primjer je autoritarnog režima.
34. Kako se naziva poredak u kojemu **kralj vlada na temelju ustavom zadanih pravila djelovanja**? Ustavna monarhija / parlamentarna monarhija / ograničena monarhija
35. Temeljno je obilježje **parohijalne političke kulture** participacija građana u političkome odlučivanju.
a. Točno ☒ b. Netočno
36. U koji se tip političkoga poretka svrstavaju talijanski **fašizam** i njemački **nacionalsocijalizam**?
a. u diktaturu b. u demokraciju ☒ c. u totalitarizam
37. U kojemu političkome poretku država nastoji upravljati **svim društvenim institucijama** (poduzećima, školama, sindikatima) te **privatnim i javnim životom građana**? u totalitarnom sustavu
38. U autoritarizmu su kulturni i obiteljski život **prepušteni pojedincu**, a država ih ne nastoji kontrolirati.
☒ a. Točno b. Netočno

39. Kojemu političkomu sustavu pripadaju **Sjedinjene Američke Države**?
☒ a. predsjedničkomu b. parlamentarnomu c. polupredsjedničkomu
40. Nedemokratski sustav u kojemu je zakonom **dopuštena samo jedna politička stranka** naziva se jednostranačje
41. Kako se nazivaju politički poredci koji kombiniraju **elemente monarhije, demokracije i ustavne vladavine**?
ustavne monarhije
42. U polupredsjedničkome sustavu predsjednika **države bira parlament**.
a. Točno ☒ b. Netočno
43. Poredak u kojemu država teži kontroli svih dijelova društva i nadzoru nad svim vidovima društvenoga života naziva se totalitarizam / totalitarni poredak
44. U Velikoj Britaniji je vladavina ustavna iako nema pisanoga ustava nego se vlada na temelju običaja, zakona i tradicije.
☒ a. Točno b. Netočno
45. Polupredsjednički sustav je kombinacija predsjedničkoga i parlamentarnog sustava.
46. Koji tip vlasti obilježava privrženost podanika vođi na temelju vjerovanja u njegovu misiju i njegove iznimne sposobnosti?
karizmatička vlast
47. Kojim je sustavima svojstveno **jednostranačje**?
☒ a. totalitarnim režimima b. ustavnim monarhijama c. liberalnim demokracijama
48. Opozicija svoju ulogu kontrole i kritike vlasti legalno ostvaruje u demokratskom tipu političkog sustava.
49. Koje je obilježje stranačkog sustava u totalitarnom političkom poretu? monopolistička uloga jedne stranke (jednostranačje)
50. Kakav političko-pravni status imaju članice konfederacije? status država (objašnjenje na kraju)
51. Promjene Ustava 2000. godine mijenjaju odnos Predsjednika Republike Hrvatske i Vlade Republike Hrvatske. Kojoj su od ovih institucija tim promjenama smanjene ovlasti? manjene su ovlasti predsjednika RH i povećani ovlasti Vlade RH
52. Za koji je sustav karakteristična **nasljedna vladavina** uz **ustavni poredak**?
a. za totalitarni režim ☒ b. za ustavnu monarhiju c. za predsjedničku demokraciju
53. Politički poredak u kojem država ima kontrolu nad svim dijelovima zajednice i nadzor nad svim područjima društva naziva se totalitarni.
54. U kojim je ekonomskim uvjetima prve polovice 20. stoljeća nastao nacionalsocijalizam u Europi?
u uvjetima ekonomske krize i društvenih sukoba
55. **Izbor političkih predstavnika** čini temelj **posredničke demokracije**.
☒ a. Točno b. Netočno
56. Kakav je odnos nadređenoga i podređenoga kod **autokratskoga stila vođenja**?
a. nadređeni traži mišljenje svojih podređenih
☒ b. nadređeni ne traži mišljenje svojih podređenih
c. nadređeni postoji samo formalno
57. Tip demokracije u kojoj u odlučivanju izravno sudjeluju svi građani naziva se neposredna / izravna demokracija.
58. Sustav koji kombinira elemente **parlamentarnoga** i **predsjedničkoga** sustava (parlamentarizma i prezidencijalizma) naziva se polupredsjednički sustav / semiprezidencijalizam
59. U kojem se tipu suvremenih **demokracija mogu pojaviti elementi tradicionalne vlasti**? u ograničenoj/ustavnoj/parlamentarnoj monarhiji
60. U suvremenim demokracijama **parlamenti kontroliraju izvršnu vlast**.
☒ a. Točno b. Netočno

61. Što odlikuje demokraciju?
- formaliziran način odlučivanja i jedinstvo vlasti
 - neformaliziran način odlučivanja i jedinstvo vlasti
 - formaliziran** način odlučivanja i **dioba vlasti**
62. Poredak u kojem je djelovanje **monarha ograničeno zakonima** i djelovanjem **parlamenta** naziva se parlamentarna / ograničene / ustavna monarhija
63. Koja je razlika između apsolutne i ograničene monarhije?
u apsolutnoj monarhiji vladar je nositelj svih funkcija vlasti: zakonodavnih, izvršnih i sudskih, dok je u ograničenoj monarhiji njegovo djelovanje ograničeno zakonima i djelovanjem parlamenta
64. **Aristokracija** je politički poredak u kojem sva politička vlast pripada privilegiranim društvenim slojevima koji se smatraju **elitom**.
- Točno
 - Netočno
65. Od koje latinske riječi dolazi naziv republika? Res publica
66. Koja su dva organizacijska oblika republike? savezna / federalna / konfederalna i unitarna (objašnjenje na kraju)
67. Sustav vladavine u kojem je vlast nasljednoga vladara neograničena naziva se apsolutna monarhija

TOČNI ODGOVORI

1. c	35. N
2. b	36. c
3. a	37. U totalitarnom sustavu
4. b	38. Teor
5. b	39. a
6. u demokraciji (u predstavničkoj/posrednoj/indirektnoj/reprezentativnoj demokraciji)	40. jednostranačje
7. u totalitarizmu	41. ustavne monarhije
8. polupredsjednički sustav vlasti	42. N
9. c	43. totalitarizam/totalitarni poredak
10. a	44. T
11. b	45. parlamentarnog
12. u parlamentarnom tipu republike / u parlamentarnom	46. karizmatična vlast
13. apsolutna / neograničena monarhija	47. a
14. parlamentarni sustav	48. demokratskom
15. a	49. monopolistička uloga jedne prtije (jednostranačje)
16. b	50. status država
17. b	51. smanjene su ovlasti predsjednika RH i povećani ovlasti Vlade RH
18. a	52. b
19. c	53. totalitarni
20. Teoriju elita	54. u uvjetima ekonomske krize i društvenih sukoba
21. Vladavina naroda	55. T
22. Liberalnodemokratski / liberalna	56. b
23. N	57. neposredna/izravna
24. Parlamentarna monarhija / ustavna monarhija	58. polupredsjednički sustav / semiprezidencijalizam
25. Participatorna/direktna/izravna/neposredna	59. u ograničenoj/ustavnoj/parlamentarnoj monarhiji
26. Parlamentarnom/parlamentarizmu	60. T
27. c	61. c
28. a	62. parlamentarna / ograničena / ustavna monarhija
29. c	63. u apsolutnoj monarhiji vladar je nositelj svih funkcija vlasti: zakonodavnih, izvršnih i sudskih, dok je u ograničenoj monarhiji njegovo djelovanje ograničeno zakonima i djelovanjem parlamenta
30. c	64. T
31. b	65. res publica
32. karizmatске	66. savezna / federalna / konfederalna i unitarna
33. autoritarnoga	67. apsolutna monarhija
34. Ustavna monarhija/parlamentarna monarhija/ograničena monarhija	

FEDERACIJA - država u kojoj postoje teritorijalne jedinice sa značajnim stupnjem samostalnosti, koje suverenitet dijele sa saveznom državom.

KONFEDERACIJA - savez samostalnih država koje se mogu odvojiti kad god pože, bez jedinstvene vojske, poreza, proračuna itd.,

UNITARNA DRŽAVA - jedinstvena država; jedinstvena vlast na cijelom teritoriju; administrativne jedinice (npr. županije u Republici Hrvatskoj) ispostava su središnje vlasti, a nemaju svoj zakonodavni aparat; postoji tek jedan sustav državnih organa najvišeg stupnja